

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора медичних наук, професора **Подрігала Леоніда Володимировича** на дисертаційну роботу **Чернявського Івана Сергійовича** «**Побудова тренувального процесу кваліфікованих танцюристів у спортивних танцях в річному циклі підготовки**», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність теми дисертації. Згідно наявних літературних відомостей, спортивні танці є унікальним видом спорту, для якого характерний певний дуалізм, оскільки вони містять в собі і спортивну, і мистецьку складові. Сучасна ситуація характеризується, з одного боку, зростанням популярності спортивних танців за рахунок їх видовищності, з іншого боку, поступовим зростанням складності та збільшенням тренувальних та змагальних навантажень. Це обумовлює необхідність розробки нових, більш ефективних шляхів удосконалення спортивної майстерності, за рахунок інтеграції інноваційних методичних підходів у тренувальний процес, цілеспрямованого розвитку рухових якостей, опанування технічних елементів і танцювальних композицій, удосконалення хореографічної майстерності та підвищення психологічної готовності до змагань.

Актуальність дослідження, що рецензується, обумовлена необхідністю систематизації наявного об'єму знань про систему змагань, змагальну діяльність найсильніших спортсменів танцюристів світу, про структуру і зміст спортивної підготовки у тренувальному процесі, упорядкування цих чинників у цілісну систему з урахуванням особливостей спортивних танців.

Актуальність роботи також доводиться тим, що вона виконана відповідно до Плану Науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр., згідно з темою кафедри хореографії і танцювальних видів спорту 2.22 «Удосконалення тренувального

процесу кваліфікованих спортсменів в спортивних танцях на сучасному етапі розвитку виду спорту» (номер державної реєстрації 0116U001611) та Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр., згідно з темою кафедри хореографії і танцювальних видів спорту 2.11 «Управління тренувальними змагальними навантаженнями кваліфікованих спортсменів в спортивних танцях» (номер державної реєстрації 0121U108969).

Достовірність і наукова новизна отриманих результатів. Вірогідність отриманих результатів і висновків забезпечена їх обґрунтуванням, відповідністю методів дослідження меті та завданням дослідження; достатньою тривалістю дослідження, якісним і кількісним аналізом його результатів; використанням репрезентативного обсягу вибірки та доцільним і коректним застосуванням методів математичної статистики під час обробки і аналізу отриманих у дослідженні даних.

Дисертація має суттєву наукову новизну. У ній вперше розкриті сучасні підходи до побудови тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в спортивних танцях з урахуванням перебігу короткострокових і довгострокових адаптаційних тренувальних ефектів в мікро, мезо- і макроструктурах річного циклу підготовки; вперше розроблено періодизацію тренувального процесу відповідно календаря змагань в спортивних танцях; розроблено і впроваджено концептуальну модель програми спеціальної підготовки спортсменів-танцюристів на основі модуляції цілісних структур «навантаження – відновлення» на рівні оперативного, поточного і етапного управління тренувальними і змагальними навантаженнями протягом року; застосовані принципи системного і синергічного підходу для формування структури спеціальної підготовки і визначення шляхів індивідуальної корекції тренувального процесу; розроблені рекомендації щодо реалізації системного і синергічного підходів в процесі побудови тренувального процесу спортсменів-танцюристів високої кваліфікації на основі комплексного вдосконалення видів підготовленості спортсменів. В

дисертації підтверджено дані про функціональне забезпечення періодизації тренувального процесу, що сприяє збільшенню рівня спеціальної підготовленості, демонстрації артистичної і хореографічної майстерності в варіативних умовах змагальної діяльності, високого темпу і розвинення втоми; про системні чинники побудови тренувального процесу кваліфікованих спортсменів у спортивних танцях з урахуванням календаря головних змагань протягом року. Автором доповнено дані про побудову тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в спортивних танцях з урахуванням системних і синергічних підходів; про загальні і специфічні засоби і методи функціональної підготовки в видах спорту, які поєднують спорт і мистецтво.

Якість використаних для дослідження методів, репрезентативність отриманих результатів. Схема виконання роботи передбачала можливість отримання повної й об'єктивної інформації при послідовному виконанні поставлених завдань, причому інформація, отримана на попередніх етапах, стала основою планування наступних етапів дослідження. У роботі використані такі методи, як теоретичні методи дослідження (аналіз, синтез, узагальнення), аналіз і узагальнення спеціальної літератури, опитування і бесіда, моніторинг змагальної діяльності, педагогічний експеримент з використанням засобів моніторингу моделі змагальної діяльності, методи математичної статистики.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації та доцільність продовження і розвитку відповідних досліджень. Отримані результати мають суттєву практичну значущість та полягають у впровадженні технології періодизації тренувального процесу кваліфікованих спортсменів у спортивних танцях, яка ґрунтується на моделі побудови макроциклу підготовки до головних змагань. Технологія ґрунтується на реалізації системного підходу до періодизації тренувальних і змагальних навантажень і концепції побудови тренувального процесу на основі раціонального співвідношення навантаження і відновлювання з урахуванням принципів

оперативного, поточного і етапного управління тренувальним процесом спортсменів танцюристів високого класу. Наведені принципові положення дозволяють оптимізувати структуру тренувального процесу будь якої категорії спортсменів-танцюристів з урахуванням програми змагань, віку і цільових настанов етапу багаторічної підготовки. Сформовані концептуальна і експериментальна моделі підготовки ґрунтуються на системному і синергічному рівні, що дозволяє враховувати узагальнені принципи формування адаптаційних тренувальних ефектів, водночас забезпечити індивідуальні шляхи побудови тренувального процесу. Запропоновані програми підготовки імplementовано в структури тренувального процесу спортсменів-танцюристів високого класу, отримані результати впроваджені у освітній процес студентів кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України; у тренувальний процес клубу спортивного танцю Національного університету фізичного виховання і спорту України «Супаданс»; у навчально тренувальний процес Всеукраїнської ради спортивних танців.

Оцінка наукової та літературної якості складу матеріалу і стилю дисертації. Дисертація написана літературною українською мовою, автор добре володіє матеріалом та вільно його викладає. Характер та стиль оформлення дисертації повністю відповідають загальним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації. Структура викладення дисертаційного матеріалу є традиційною, такою, що є прийнятною для наукових робіт подібного плану. Матеріали дисертації викладені на 207 сторінках тексту державною мовою. Робота складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та 5 додатків. Дисертація ілюстрована 9 таблицями. Список використаної літератури містить 178 джерел, з них 102 – іноземних.

У вступі дисертант обґрунтовує актуальність теми дослідження, показує її зв'язок із державними науковими програмами, формулює мету та завдання

роботи, визначає об'єкт та предмет, розкриває наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, наводить відомості щодо апробації результатів та публікацій, структури роботи.

У аналітичному огляді літератури автор проводить комплексний аналіз наявних літературних джерел, присвячених специфічним особливостям побудови тренувального процесу в спортивних танцях. В розділі послідовно розглядаються загальні принципи побудови тренувального процесу в спорті, узагальнені принципи періодизації в спорті, періодизація тренувального процесу спортсменів високої кваліфікації в спортивних танцях та особливості побудови мікро, мезо і макроструктур тренувального процесу в спортивних танцях. Проведений аналітичний огляд дозволив авторові ще раз ствердити актуальність і своєчасність обраного напрямку досліджень, їх важливість для розвитку спортивних танців в Україні.

Другий розділ містить відомості щодо програми, матеріалів та методів, використаних під час роботи. Досягнення мети та виконання задач дослідження здійснено за допомогою спеціально розробленої програми, згідно з якою дослідження проведено у чотири етапи. Дослідження проведено в Національному університеті фізичного виховання і спорту України протягом 2021–2025 років, професійного спортивного клубу зі спортивних танців «Супаданс».

Третій розділ присвячено теоретико-методичним, емпіричним і філософським засадам побудови тренувального процесу в спортивних танцях. У ньому автор послідовно розглядає теоретико-методичне підґрунтя періодизації тренувального процесу спортсменів-танцюристів, цільові настанови побудови тренувального процесу в спортивних танцях відповідно календаря змагань, емпіричні і філософські аспекти побудови тренувального процесу спортсменів-танцюристів високої кваліфікації в процесі підготовки до головних змагань та сучасні тренди вдосконалення побудови спеціальної підготовки в спортивних танцях. Проведений аналіз дозволив виділити узагальнені фактори, які впливають на побудову тренувального процесу

спортсменів-танцюристів високого класу. Отримані результати спрямовують подальші дослідження на розробку управлінських структур «контроль-моделювання-програмування тренувального процесу», що дозволить визначити загальні (моделювання) індивідуальні шляхи вдосконалення (програмування).

У четвертому розділі автор наводить модель макроциклу підготовки спортсменів танцюристів високого класу до головних змагань. На підставі системного підходу обґрунтована та розроблена узагальнена модель програми спеціальної підготовки спортсменів-танцюристів високого класу. Проведений мета-аналіз дозволив виділити чинники, які формують цю програму. У цьому розділі наводиться розроблена автором на основі реалізації синергічного підходу експериментальна модель програми підготовки танцюристів.

Проведений аналіз та узагальнення результатів доводять, що виконання поставлених завдань дозволило автору досягти мети дисертаційної роботи, ще раз стверджують наукову новизну та практичну значущість дисертації.

Висновки, зроблені у роботі, є логічними, відбивають реалізацію поставлених завдань, містять найбільш важливі наукові і практичні результати, одержані в дисертації, та необхідний цифровий матеріал.

Автор має достатню кількість публікацій, що відбивають одержані результати, - 11 наукових публікацій, з них 3 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, проіндексованому в базі даних Scopus (Q3) та 7 публікацій апробаційного характеру.

Результати дисертації апробовано на 7 наукових та науково-практичних конференціях, в тому числі і з міжнародною участю, вони доповідалися та обговорювалися на науково-методичних конференціях кафедри хореографії і танцювальних видів спорту тренерського факультету Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію **Чернявського Івана Сергійовича**, необхідно у порядку дискусії зупинитися на зауваженнях, що виникли під час ознайомлення із роботою, а саме:

1. В роботі використано метод експертних оцінок, але він відсутній у підрозділі 2.1.

2. У розділі 2 відсутні відомості щодо учасників дослідження, хоча у подальших розділах роботи вказано на обстеження 24 спортсменів (12 пар).

3. У розділі 3 наводяться відомості щодо результатів анкетування, які неможливо оцінити, оскільки нема помилок відносних величин. Також автор у цьому розділі заявляє про аналіз результатів, хоча присутня лише констатація.

4. У розділі 3 наводяться таблиці, які містять літературні відомості, а не власні результати автора.

5. У таблицях 4.2, 4.5 відсутні одиниці вимірювання, що суттєво заважає сприйняттю інформації.

6. Автор часто використовує оборот «мета етапу дослідження», хоча у контексті роботи більш правильно говорити про «завдання етапу».

7. Автор зазначає, що перевтома – це патологічний стан, що є невірним. Патологічний стан – це хвороба, а перевтома – це стан на межі здоров'я та патології, який разом з перенапруженням та пере тренуваністю відносять до донозологічних станів.

Також при ознайомленні з дисертацією виникли деякі питання, що потребують уточнення, а саме:

1. У розділі 4.1 автор повідомляє, що реалізація програми підвищила інтегральний рівень спеціальної підготовленості на 6,91 %. Як доведено значущість цієї динаміки?

2. Як було здійснено узгодження думок експертів при використанні методу експертних оцінок? Який рівень розходжень вважався допустимим?

3. Автор повідомляє, що корекція обсягу тренувальної роботи проведена відповідно до ступеня втоми та хронічної втоми. Які критерії використано для визначення цих станів та їх динаміки?

Однак слід зазначити, що ці зауваження та питання не знижують актуальності, новизни та практичної значущості дисертаційної роботи та не впливають на її загальну високу позитивну оцінку.

ВИСНОВОК

Дисертація Чернявського Івана Сергійовича «Побудова тренувального процесу кваліфікованих танцюристів у спортивних танцях в річному циклі підготовки», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт, є самостійною, закінченою науково-дослідною роботою, що виконана на актуальну тему, має вагоме теоретичне та практичне значення. За актуальністю порушеної проблеми, новизною отриманих результатів та практичним значенням дисертаційна робота Чернявського І.С. відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор Чернявський І.С. заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент,
завідувач кафедри спортивної медицини та
гігієни Харківської державної академії
фізичної культури, доктор медичних наук,
професор

Леонід ПОДРІГАЛО

Проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії фізичної
культури, доктор наук з фізичного виховання
та спорту, професор

Олег ОЛЬХОВИЙ